

**การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑**
**The Development of Management on Public
Construction And Renovation of Sangha Administrators
Region 11**

พระครูสมุห์ณัฐเสฐย์ อธิญาณ^{*}

ธัชชนันท์ อิศรเดช^{**}

พระระพีณ พุทธิสาร^{***}

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสาธารณูปการ ๒) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการสาธารณูปการ ๓) เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๘ รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๓ รูป/คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาความ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๘๕ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการวิจัย โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการการสาธารณูปการ (๑) พระสังฆาธิการอาจจะกำกับดูแลบุคลากรด้านการสาธารณูปการไม่ต่อเนื่องเพราะปัญหาสุขภาพไม่อำนวยหรือไม่มีผู้ทำการแทน การติดต่อประสานงานไม่มีทีมงานที่เหมาะสม (๒) การเงินงบประมาณ พระสังฆาธิการขาดสภาพคล่องด้านการเงินงบประมาณในการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์อย่างต่อเนื่องขาดผู้ให้การอุปถัมภ์วัด และขาดความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นเป็นต้น (๓) วัสดุอุปกรณ์สิ่งปลูกสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ในแต่ละวัดยังมีสภาพทรุดโทรม ไม่พร้อม ไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่สัปปายะ ไม่สะอาด ไม่เป็นระเบียบ (๔) การจัดการ พระสังฆาธิการอาจจะขาดความรู้ความเข้าใจด้านการ

^{*} หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{**} ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{***} ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สาธารณูปการ ขาดการวางแผน ขาดการจัดทีมงานทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ขาดผู้ให้การสนับสนุน วิธีการจัดการที่เหมาะสมกับการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

๒. แนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการ แนวคิดที่เกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมเป็นต้น การสาธารณูปการตามหลักอริยสัจ ๔ เป็นแนวทางสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ทุกข์ คือปัญหาการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ไม่เหมาะสม สมุทัย คือต้นเหตุให้เกิดการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ นิโรธ คือเป้าหมายการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ และมรรค คือแนวทางข้อปฏิบัติการสาธารณูปการ

๓. การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน กล่าวคือ (๑) ด้านการวางแผน (๒) ด้านการจัดองค์การ (๓) ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ (๔) ด้านการประสานงาน (๕) ด้านการควบคุม ตามหลักอริยสัจ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน กล่าวคือ (๑) ด้านทุกข์ (๒) ด้านสมุทัย (๓) ด้านนิโรธ (๔) ด้านมรรค

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหารจัดการ, การสาธารณูปการ, พระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑

ABSTRACT

Objectives of this research were to: 1. Study the general problems of monastery construction and renovation, 2. Study appropriate concepts, theories and Buddhaddhamma for monastery construction and renovation and 3. Propose the development of monastery construction and renovation administration of administrative monks at Region 11. Methodology was mixed methods between qualitative and quantitative researches. The qualitative research collected data from 18 key informants, purposefully selected from experts with in-depth-interview script by face-to-face in-depth-interviewing and from 13 participants in focus group discussion and analyzed data by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 285 samples, and analyzed data with descriptive statistics; percentile, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. General problems of monastery construction and Renovation were as;
1) administrative monks did not supervise or monitored the monastery construction

and renovation continuously due to health problems or no representatives. There was not appropriate teams for coordination and finding from the quantitative research indicated that samples' opinions about this matter were at high level, 2) budget and financial problems: administrative monks lacked of financial liquidity for continuous monastery construction and renovation, lacked of monastery patrons and local cooperation. Finding from the quantitative research indicated that the samples' opinions about this matter were at middle level, 3) material and equipment to construct and repair monastery were in old and decay condition, not ready, not appropriate, not convenient, not clean and not orderly. Findings from the quantitative research indicated that the samples' pinions about this matter by overall were at middle level, 4) management; administrative monks lack management knowledge, lacked of planning, teamwork of both monks and laity, lack of patronage in appropriate know-how of monastery construction and renovation. The finding from the quantitative research indicated that the samples' opinions about this matter by over all were at moderate level.

2. Appropriate concept, theories and Buddhadhamma for development of monastery construction and renovation administration were the concept of monastery construction and renovation Improvement. As for the theories, there was administrative theory: planning, organizing, directing, coordinating and controlling. The monastery construction and renovation according to Ariyajacca 4, the Four Noble Truth, was very important in the present time. Dukkha, suffering is the inappropriate monastery construction and renovation, Samutaya, the cause of suffering, the cause of monastery construction and renovation, Nirotha, the cessation of the suffering, was the goal of monastery construction and renovation and Makka, the path, was the guideline for monastery construction and renovation.

3. The development of the monastery construction and renovation administration of administrative monks at Region 11 consisted of (1) planning (2) Oanizing (3) Commanding (4) coordinating (5) controlling. Administration of monastery construction and renovation according to Ariyajacha 4, the four Noble Truth, consisted of (1) Dukkha (2) Samuthaya (3) Nirotha (4) Makkha

Keywords: The Development of Management, Public Construction and Renovation, Sangha Administrations Region 11,

๑. บทนำ

วัด เป็นหน่วยงานบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับวัดนั้น ทรงตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุด นอกจากนั้น วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตามความในมาตรา ๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ดังนั้น วัดทั้งหลายมีสิทธิและหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่บางอย่างที่ตัวเองมิได้ จำเป็นต้องมีผู้แทน เพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา ดังเช่นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา ๓๑ วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป”^๒ การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นมีภาระกิจอยู่ ๖ ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (ร.ป๋อจ๋อ) ได้ทรงพิจารณาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕^๓ และพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ต่อมาได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่แล้วให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการ ส่วนการพัฒนาการสาธารณูปการก็มีความสอดคล้องตามหลักการบริหารกล่าวคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม นอกจากนั้น การบูรณาการตามหลักอริยสัจ ๔ เช่น ทุกข์ คือสภาพปัญหาทั้งบุคคล การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ สมุทัย คือสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ นิโรธ คือเป้าหมายการสาธารณูปการ มรรค คือแนวทางการแก้ไขปัญหาการสาธารณูปการ^๔

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑” เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการการสาธารณูปการ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการการสาธารณูปการ และ

^๒ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), การคณะสงฆ์และการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖.

^๓ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือพระสังฆาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕.

^๔ อนุวัด กระสังข์, “การจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘) : ๒๔๑-๒๕๙.

เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการการสาธารณูปการ
๒. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการการสาธารณูปการ
๓. เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๘ รูป และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๓ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาความ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จำนวน ๒๘๕ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

๔. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๓ รูป/คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๓ รูป/คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน ๒๘๕ ชุด

๕. ผลการวิจัย

๑. สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการการสาธารณูปการ ได้แก่ (๑) บุคลากรเป็นเรื่องของระบบอุปถัมภ์มากกว่าการเลือกสรรหาจากรู้ความสามารถ (๒) การเงินงบประมาณ การจัดงานประจำปีและการทอดผ้าป่าประจำปีของทางวัดได้รับการตอบรับด้วยพลังศรัทธา (๓) วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง แสงสีไฟฟ้า ประปา ตามวัตถุประสงค์ของญาติโยม ผู้บริหารต้องดูแลต้องไปช่วยแก้ไขปัญหาวางแผน (๔) การจัดการ พระสังฆาธิการผู้รับผิดชอบดูแลการพัฒนาการสาธารณูปการ

๒. แนวคิดทฤษฎีและการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการการสาธารณูปการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และ

การควบคุม ตามหลักอริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ ปัญหาการก่อสร้าง สมุทัย สาเหตุของการก่อสร้าง นิโรธ เป้าหมายการก่อสร้าง และมรรค แนวทางข้อปฏิบัติการก่อสร้าง

๓. การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ ได้แก่ (๑) การวางแผน คือการบริหารจัดการถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนา โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาให้ความรู้ความเข้าใจคอยให้คำแนะนำในการก่อสร้าง (๒) การจัดองค์การ คือการจัดคณะกรรมการขึ้นมาบริหารการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ควรจะคำนึงประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลัก ส่วนสภาพของวัดและสิ่งแวดล้อมควรจะได้ดำเนินการปลูกต้นไม้ภายในบริเวณวัดให้มีความร่มรื่น เน้นการปลูกต้นไม้ การจัดสวนหย่อม (๓) การบังคับบัญชาสั่งการ คือการดำเนินการประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการสาธารณูปการ กล่าวคือการซ่อมแซมของเก่าควรจะรักษาไว้ อนุรักษ์ไว้ไม่ควรทำลาย ถ้ามีการซ่อมแซมก็ควรจะยึดแบบเดิมไว้ ควรรักษาสภาพแบบเดิมไว้เพราะเป็นฝีมือของคนเก่าเป็นการรักษาศรัทธา (๔) การประสานงาน พระสังฆาธิการควรจะแต่งตั้งคณะกรรมการสงฆ์ขึ้นมาก่อน เพื่อให้มาดูแลรับผิดชอบการพัฒนาการสาธารณูปการ มีการมอบหมายภาระหน้าที่ให้บุคลากรแต่ละรูปได้มีหน้าที่ดูแลที่แตกต่างกัน (๕) การควบคุม คือเป็นการหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับในการกำกับดูแลรักษาทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการสาธารณูปการ ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ก่อน

ตามหลักอริยสัจ ๔ ได้แก่ (๑) ทุกข์ คือปัญหาการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) สมุทัย คือสาเหตุให้เกิดปัญหาอุปสรรคการสร้างเสนาสนะ ควรจะพิจารณาถึงความจำเป็นในการก่อสร้างเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพของวัดและสภาพของชุมชน (๓) นิโรธ คือเป้าหมายการพัฒนาการสาธารณูปการ พระสังฆาธิการได้ให้ความสำคัญความเป็นเอกลักษณ์ของชาติว่าวัดควรจะรักษาความเป็นเอกลักษณ์ไทยเช่น งานลวดลาย งานปูนปั้น งานแกะสลัก (๔) มรรค คือแนวทางการพัฒนาการสาธารณูปการ การควบคุมการเงินและบัญชีรายรับ รายจ่ายของแต่ละวัดนั้น

๖. อภิปรายผล

การศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ ตามความคิดเห็นของบุคลากรคือพระสังฆาธิการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการวางแผน คือประชุมคณะกรรมการช่วยกันวางแผนการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ กำหนดแบบแปลนแผนผังการสร้างวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศรณชัย มหาบุญโญ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิ-

วัดน์” ผลการวิจัยพบว่า^๕ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ ได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ ในปัจจุบันมี ๒ รูปแบบคือ การพัฒนาตามกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มาก และการพัฒนาโดยการศึกษา และวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ภายในวัดเพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่ จึงควรมีการจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาวัด ศึกษารายละเอียดของงานสาธารณูปการ การบริหารจัดการวัดด้วยความโปร่งใส การบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ครอบอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น รูปแบบการก่อสร้างตามภูมิภาคตามความเหมาะสม ตามอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ และต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยต่างๆ กำลังความสามารถของเจ้าอาวาสในอนาคต น่าจะมีการระดมทุน หรือตั้งธนาคารพระพุทธศาสนา เพื่อเปิดโอกาสให้วัดเล็กๆ ที่มีการก่อสร้างแต่ขาดทุนทรัพย์ในการก่อสร้างให้ได้มีโอกาสได้กู้ยืมเพื่อการก่อสร้างสาธารณูปการของวัดให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารจัดการการสาธารณูปการด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพระสังฆาธิการ มีการวางแผนแบบแปลนก่อสร้างวัดให้สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการบริหารจัดการตามกฎหมาย พระสังฆาธิการมีควบคุมทรัพยากรการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ของแต่ละวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุผลให้พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

๒. ด้านการจัดองค์การ คือการจัดคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ คำนึงประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูศินวรกิจ (วิชาญ ขาดวีโร)** ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^๖ ปัญหาอุปสรรคด้านการสาธารณูปการ เป็นเรื่องกฎระเบียบหลักเกณฑ์ กฎหมายและสิ่งแวดลอม หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้กับการจัดการสาธารณูปการ ได้แก่ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ฉันทะ คือรับผิดชอบดูแลการก่อสร้างนวักรรม วิริยะ คือขยันทำงานโดยการจัดตั้งทีมงานจิตตะ คือมีการไตร่ตรองสิ่งปลูกสร้างให้เพียงพอ และวิมังสา คือมีการติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ได้แก่ (๑) การวางแผนตามหลักอิทธิบาท ๔ มีความรับผิดชอบเอาใจใส่ ไม่ปล่อยปละละเลย (๒) การจัดองค์การตามหลักอิทธิบาท ๔ รูปแบบความพร้อมของบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องจักร วัสดุุดิบ เพื่อดำเนินการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์วัด (๓) การบริหารบุคคลตามหลักอิทธิบาท ๔ พระสังฆาธิการ ได้ศึกษาข้อมูล วิธีการ ความต้องการ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์วัดด้วย

^๕พระมหาศรณชัย มหาบุญโญ, “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๖พระครูศินวรกิจ (วิชาญ ขาดวีโร), “การจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ความชอบ (๔) การอำนวยการตามหลักอิทธิบาท ๔ กระบวนการก่อสร้างหรือการบูรณปฏิสังขรณ์ วัด กำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลา (๕) การควบคุมตามหลักอิทธิบาท ๔ การประเมินผล ดังนั้น การบริหารจัดการสาธารณูปการด้านการจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อ พระสังฆาธิการ มีการจัดการโครงสร้างในรูปแบบคณะกรรมการเฉพาะด้านการสาธารณูปการของ วัด มีการประเมินผลการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ของแต่ละวัดเพื่อใช้วัดผลงาน เมื่อ ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุผลให้พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นด้านการจัดการโดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๓. ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ คือการดำเนินการประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการสาธารณูปการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดวรญาณ อคควชิโร** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า^๗

๑. สภาพปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนต้นแบบพบว่า ด้านบุคลากร อดีตเจ้าอาวาสเป็นผู้นำเชิงปัจเจกชนสั่งการเพียงรูปเดียวและมีภาวะผู้นำสูง สร้างอัตลักษณ์ให้กับวัดโดยดำเนินโครงการตามทักษะความสามารถเพียงด้านเดียวจนปรากฏผลชัดเจน เจ้าอาวาสรูปใหม่ซึ่งบริหารจัดการวัดต่อมาไม่สามารถสืบสานอัตลักษณ์เดิมไว้ได้ และพระภิกษุผู้อุปสมบทใหม่ขาดระเบียบวินัยของพระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งการขาดแคลนศาสนทายาทสืบต่ออายุ พระพุทธศาสนาและกิจการคณะสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ขาดทักษะการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำเนินการอย่างตั้งรับ ด้านการร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน ขาดการประสานความเข้าใจสำหรับแต่ละโครงการที่วัดดำเนินการ

๒. หลักการบริหารตามแนวพุทธศาสนาสามารถสรุปได้ ๓ ประการ คือ หลักการครองตนครองคน และครองงาน รวมทั้งหลักพระวินัยช่วยให้การบริหารวัดดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงามและควรส่งเสริมอาศรัยวินัย กรอบควบคุมวิถีชีวิต แนวทางประพฤติปฏิบัติสำหรับ คฤหัสถ์ให้เกิดขึ้นในชุมชน และทฤษฎีที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์คือ ทฤษฎี POLC ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การขึ้นใจ และการควบคุม สำหรับวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ประกอบด้วย การทบทวนพันธกิจ การวางแผน การดำเนินการพัฒนา การติดตามและการประเมินผล

๓. ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ

^๗พระปลัดวรญาณ อคควชิโร (ยอดเพชร), “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

วัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วยรูปแบบ GT Model ที่เกี่ยวเนื่องกัน ๕ ส่วน ประกอบด้วย (๑) ขยับปัญญาก่อนจึงยื้อนเขยื้อนกาย คือการสำรวจรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลเพื่อประเมินสภาพของวัดและชุมชนก่อนเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม (๒) ยิ่งให้ยิ่งได้คือการประกาศเจตนารมณ์ของวัดที่จะดำเนินการ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน (๓) ฝนตกใส่ตุ่มคือการสำรวจความรู้พื้นฐานของชุมชน การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดเก็บบันทึกความรู้นั้น จัดตั้งแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ (๔) กลุ่มลายฉลุมิตรคิดถูก คือการสร้างภาคีเครือข่าย ในการทำงานให้เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างวัดกับชุมชน และระหว่างวัดกับองค์กรต่างๆ (๕) ต้องสุขก่อนจึงสำเร็จ คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านจิตใจให้บุคคลมีปัญหา คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ไม่เสปบริโกควัดถูกใจสมควร และมีความภาคภูมิใจในพื้นฐานความเป็นมาของชุมชนตนเอง

การบริหารจัดการสาธารณูปการด้านการบังคับบัญชาสั่งการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพระสังฆาธิการ มีการจัดประชุมระดับเจ้าอาวาสเพื่อมอบนโยบายในการปลูกสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ให้สอดคล้องตามกฎระเบียบ พระสังฆาธิการมีการอบรมแนะนำให้เจ้าอาวาสจัดทำบัญชีการเงินและงบประมาณของแต่ละวัดให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ พระสังฆาธิการมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของแต่ละวัดแยกตามประเภท จำนวนมูลค่า โดยจัดทำเอกสารหลักฐานให้ถูกต้อง พระสังฆาธิการ มีการแต่งตั้งไวยาวัจกร เพื่อให้ทำหน้าที่ดูแลทรัพย์สินและผลประโยชน์ของวัด พระสังฆาธิการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อติดตามการก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ตามวัดอุประสงค์โครงการที่กำหนดไว้ เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุผลให้พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นด้านการบังคับบัญชาสั่งการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๔. ด้านการประสานงาน คือพระสังฆาธิการควรจะต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลรับผิดชอบการพัฒนาการสาธารณูปการ มีการมอบหมายภาระหน้าที่ให้บุคลากรแต่ละรูปได้มีหน้าที่ดูแลที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า “การบริหารกิจการด้านการสาธารณูปการ พบว่า การบูรณปฏิสังขรณ์และการสงเคราะห์มีแนวทางแตกต่างกัน เป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ และไม่มีกำหนดการเป็นที่แน่นอน แต่กำหนดเป็นครั้งคราวโดยเจ้าอาวาสสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปดำเนินการ เมื่อเสร็จงานก็เป็นอันจบ จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายนอกของการบริหารกิจการด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณูปการตามหลักการพบว่า จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค เมื่อนำไปสังเคราะห์รวมกับผลการวิเคราะห์จากกรอบรูปแบบการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายไทย แล้วจึงนำรูปแบบไปสัมภาษณ์นักวิชาการ หลังจากการสัมภาษณ์และทำข้อมูลวิจารณ์ของนักวิชาการไปปรับปรุง

^๒กนกวรรณ โกมลิตธิพงศ์, “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

รูปแบบ ผลสุดท้ายได้รูปแบบการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีน การบริหารกิจการด้านการสาธารณูปการแบ่งออกเป็น ๒ กอง คือ กองสาธารณูปการ และกองสาธารณสงเคราะห์

การบริหารจัดการสาธารณูปการด้านการประสานงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพระสังฆาธิการ มีการประสานงานจัดบุคลากรภายในวัดให้ดูแลรักษาความสะอาด อาคารเสนาสนะสถานที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อความคงทนถาวร พระสังฆาธิการ ประสานงานให้บุคลากรดูแลสิ่งปลูกสร้างและอาคารเสนาสนะเช่น อุโบสถ กุฏิ ศาลา เมรุ วิหาร ให้เหมาะสมต่อการใช้สอยประโยชน์มีภาพสะอาด มั่นคงแข็งแรง พระสังฆาธิการ มีการปรับปรุง ซ่อมแซมเจดีย์ ช่อเก๋งอัฐิ กำแพงวัด ซุ้มประตู ถังเก็บขยะมูลฝอย ต้นโพธิ์ ต้นไทร และสถานที่จอดรถ เป็นต้น พระสังฆาธิการ มีการจัดบุคลากรเพื่อรักษาความสะอาดห้องน้ำสาธารณะ ถนนหนทางภายในวัด ขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล ให้มีความสะอาดเพื่อบริการโดยทั่วไป พระสังฆาธิการ มีการจัดสถานที่นั่งพักผ่อน จัดให้มีห้องสมุดหรือพิพิธภัณฑ์สำหรับให้บริการแก่ประชาชนโดยทั่วไป เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุผลให้พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นด้านการประสานงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๕. ด้านการควบคุม คือการหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการกำกับดูแลรักษาทรัพยากรเพื่อการพัฒนาการสาธารณูปการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิจาโร)** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า^๑ ๑. การบริหารจัดการวัดของคณะสงฆ์ ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้บริหารคณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนาการบริหาร/การปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการบริหาร/การปกครองวัดมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการบริหารจัดการวัด เชื่อว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ฉะนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำในการบริหาร/การปกครองวัดและคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยาวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม และที่สำคัญจะต้องเป็นนักปกครองที่มีความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต้องเว้นจากความมีอคติทั้งปวง ตั้งมั่นในหลักพรหมวิหารธรรมเป็นแกนหลักของการบริหาร/การปกครองอยู่เสมอ วัดในซึ่งเป็นฐานรากอันสำคัญของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาก็จะเกิดความมั่นคง นั้นย่อมส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง

^๑พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิจาโร), “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๒. การบริหารจัดการวัดขององค์กรคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประเด็นสำคัญ ๗ ประการ ได้แก่ ด้านระบบและรูปแบบในการบริหารจัดการวัด ปัญหาด้านผู้นำในการบริหารจัดการวัด ด้านการจัดบุคลากรในการบริหารจัดการวัด ด้านงบประมาณในการบริหารจัดการวัด ด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ในการบริหารจัดการวัด ด้านสภาพแวดล้อมโบราณวัตถุ/พุทธศิลป์/อาคารสถานที่/ภูมิทัศน์ธรรมชาติ และปัญหาความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานของรัฐ อันเป็นปัญหาที่สำคัญใหญ่หลวงสำหรับวัดและคณะสงฆ์ในภาค ๑๕

๓. การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านการศาสนศึกษา (๓) ด้านการเผยแผ่ (๔) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (๕) ด้านการสาธารณูปการ และ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ แบบห้าเอ็ม (5M) ได้แก่ (๑) บุคคล (๒) เงิน (๓) วัสดุอุปกรณ์ (๔) การจัดการ (๕) คุณธรรม เป็นการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดังมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้นซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้นนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นจะต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เจ้าอาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คือด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านพระธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนาว่าการบริหารวัด คือการปกครองบังคับบัญชากำกับดูแลแนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของวัด ให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดทุกด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารจัดการวัดที่ดีมีคุณภาพจึงเป็นหลักทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืนสืบต่อไป

การบริหารจัดการสาธารณูปการด้านการควบคุมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพระสังฆาธิการ มีการควบคุมระบบการจัดทำแผนแม่บทของวัดให้ชัดเจน มีความสอดคล้องตามนโยบายด้านการพัฒนาสาธารณูปการ พระสังฆาธิการควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้ถูกหลักการ ประหยัดและให้มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น พระสังฆาธิการ มีการกำกับดูแลให้

เจ้าอาวาสก่อสร้างถาวรวัตถุให้เป็นรูปแบบทรงไทย เพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น พระสังฆาธิการ มีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงินของแต่ละวัดตามกฎระเบียบ และให้รายงานบัญชีรายรับ รายจ่าย พระสังฆาธิการ มีการดูแลการจัดการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส ตามขั้นตอนกฎระเบียบการพัฒนาการสาธารณูปการ เมื่อผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุผลให้พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นด้านการควบคุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๗. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การวางแผน คือการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ โดยมีการจัดการ งาน เงิน คน วัสดุ แผนงาน เพื่อให้การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์วัดเป็นไปอย่างราบรื่น เกิด ประโยชน์ต่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งผู้บริหารต้องใช้องค์ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการ ตัดสินใจ

๒. การจัดองค์การ คือผู้บริหารต้องใช้ความเพียรพยายามและความรู้ความสามารถ ต่างๆ ต้องยอมรับว่าเป็นภารกิจของการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ สมาชิกทุกคนต้องให้ความ ร่วมมือจึงจะดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ถึงแม้ว่าประเด็นนี้อาจเป็นข้อจำกัดในการก่อสร้างและการ บูรณปฏิสังขรณ์วัด แต่การยอมรับข้อจำกัดจะช่วยให้การวางแผนบุคลากรเพื่อส่งเสริมการ เปลี่ยนแปลงพัฒนางานอย่างเป็นระบบทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ คือผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ตามหลักอริยสัจ ๔ กล่าว คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยผู้บริหารต้องมีทักษะและประสบการณ์ในการก่อสร้างและการ บูรณปฏิสังขรณ์ที่เหมาะสม เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การประสานงานบุคลากร และวิธีการ จัดการอย่างถูกต้อง

๔. การประสานงาน คือผู้บริหารมีการวางแผนการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัด หรือมีเงื่อนไขบางประการที่ทำให้การวางแผนไม่สามารถเป็นไปตามที่คาดคะเนหรือพยากรณ์ไว้ เช่น ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อจำกัดเกี่ยวกับอนาคต และข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติ เป็นต้น ส่งผลให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมายการสาธารณูปการ

๕. การควบคุม คือพระสังฆาธิการ มีหน้าที่ส่งเสริมดูแลการก่อสร้างและการ บูรณปฏิสังขรณ์ (๑) ออกตรวจตราเยี่ยมเจ้าอาวาส (๒) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส เช่น จัดหาช่าง ดำเนินการก่อสร้าง จัดแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด ดูแลการหาทุนก่อสร้างด้วยการขอเงิน งบประมาณ ให้คำชี้แจง แนะนำการปฏิบัติงานสาธารณูปการเพื่อเข้าใจให้ถูกต้อง ขจัดความขัดแย้ง ระหว่างวัดกับชาวบ้าน (๓) แนะนำการจัดงานวัด และการเรียไร ให้เป็นไปตามระเบียบและคำสั่ง

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. การวางแผน พระสังฆาธิการผู้บริหารต้องวางแผนปรับปรุงบริเวณวัด โดยปรับปรุง บริเวณพื้นที่ของวัดเท่าที่จำเป็น (๑) ป้ายชื่อวัด ตั้งอยู่ในที่เหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพ

พื้นที่ มีความสว่างาม (๒) แผนผังติดตั้งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ชัดเจน แสดงอาณาเขตและรายละเอียดสถานที่ภายในวัดชัดเจน (๓) ป้ายเผยแพร่กิจกรรมของวัด แสดงหรือเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมของวัด

๒. การจัดองค์การ พระสังฆาธิการผู้บริหารต้องมอบหมายภาระหน้าที่ให้แก่บุคลากร ผู้รับผิดชอบดูแลรักษาวัดให้สอดคล้องตามนโยบายการปรับปรุงพัฒนาวัด (๑) ปรับปรุงบริเวณวัดให้สงบร่มรื่น (๒) การจัดการบริเวณวัดสถานที่เป็นระเบียบ (๓) มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ พระสังฆาธิการผู้บริหารต้องสั่งการให้บุคลากรช่วยกันรักษาความสะอาดภายในวัด (๑) ดูแลถึงขยะมูลฝอย ดูแลความสะอาดของอาคารสถานที่ภายในบริเวณวัด (๒) ดูแลความมั่นคงแข็งแรงของอาคารสถานที่ รักษาปลอดภัย ดูแลการใช้ประโยชน์จากกิจกรรม (๓) ดูแลสายไฟฟ้าภายในวัด

๔. การประสานงาน พระสังฆาธิการต้องส่งเสริมให้เจ้าอาวาสทำการสาธารณูปการ (๑) จัดหาช่างดำเนินการก่อสร้าง (๒) จัดแบบแปลนอาคารตลอดแผนผังวัด (๓) ดูแลการหาทุนก่อสร้างด้วยการขอเงินงบประมาณ

๕. การควบคุม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ ประกอบด้วยจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดสุรินทร์ เจ้าคณะทุกทุกชั้นมีความสัมพันธ์ ๒ ประการ คือ ควบคุมสาธารณูปการและส่งเสริมสาธารณูปการ ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอสมควรแก่สภาพท้องถิ่นและก่อสร้างตามแบบแปลน

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนั้น สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสาธารณูปการเพื่อส่งเสริมวัดตัวอย่างในพระพุทธศาสนา” ให้เห็นถึงความเจริญทางด้านสิ่งก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

๒. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารการสาธารณูปการตามหลักธรรมาภิบาล” เพื่อให้เห็นถึงนโยบายการทำงาน การบริหารทรัพยากรทั้งปวงที่อยู่อย่างจำกัด เพื่อส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้แสดงความรู้ความสามารถในด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์เชิงบูรณาการกับหลักการและวิธีการทำงานยุคปัจจุบัน

๓. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการด้านสาธารณูปการของวัดในพระพุทธศาสนา” เพื่อต้องการให้รู้ถึงวิธีการจัดการของพระสังฆาธิการในแต่ละวัด ในแต่ละตำบล และในแต่ละอำเภอ ซึ่งวิธีการจัดการในแต่ละวัดนั้นย่อมมีฐานเศรษฐกิจไม่เท่าเทียม ผู้ให้การสนับสนุนวัดก็ไม่เท่าเทียมกันเช่นเดียวกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่พระสังฆาธิการจักได้แสดงความรู้ความสามารถออกมาดำเนินการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ให้ปรากฏแก่สังคมในชุมชนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญโญ). การคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

(๒) วารสาร:

อนวัต กระสังข์, “การจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๘)

(๓) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย:

กนกวรรณ โกมลิตพิพงศ์. “การบริหารกิจการของคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
พระครูวิสุทธาจารย์นันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร). “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
พระครูวศินวรกิจ (วิชาญ ขาตวีโร). “การจัดการการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
พระมหาศรณชัย มหาปญโญ. “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Certo. Samuel C. and Peter. J. Paul. **Strategic Management: Concept and Applications**. New York: McGraw-Hill, 1991.
Fled M.P. man. **Psychology in the Industrial Environment**. London: Butterworth and Co.. Ltd., 1971.
Mary L. Good. **Integrating the Individual and the Organization**. New York: Wiley, 2006.